

PETIT EXORDI DE CISTER

PETIT EXORDI

Comencen els costums dels cistercencs. Sobre l'Exordi¹ del cenobi de Cister

NOSALTRES ELS CISTERCENCS, primers fundadors d'aquesta església, amb aquest escrit fem saber als nostres successors quant canònicament, amb quina autoritat, i també per quines persones i en quin temps va començar el cenobi i el tenor de vida d'ells; perquè, divulgada la pura veritat d'aquest fet, estimin més fermament el lloc i l'observança de la Santa Regla que, sigui com sigui, per la gràcia de Déu, hi hem emprès, i preguin per nosaltres que hem suportat sense defallir tot el pes de la jornada i la calor;² que s'escarrassin fins al darrer sospir en el camí estret i angost que la Regla assenyala, perquè, un cop deixada la càrrega de la carn, descansin felïçment en el repòs etern. Amén.

---

¹ Textes 54-86; C. NOSCHITZKA, *Codex manuscriptus 31 bibliothecae universitatis Labacensis*, AC 6 (1950) 6-16 (ms. localitzat per J. TURK l'any 1939); cf. *Exordio Parvo y Carta de Caridad de la Sagrada Orden Cisterciense*, Versión latina según la edición de RIXHEHVI, traducción y notas de Ramón Berga Rossell, Monasterio de Santa Maria de Poblet, 1953, p. 7-47.

² Mt 20,12.

(Comencen els capítols)

Origen del cenobi cistercenc. Capítol primer.

Carta del legat Hug. II.

La sortida de Molesme, la seva arribada a Cister i el monestir que van fundar. III.

Com aquell lloc va ser erigit en abadia. IV.

Els de Molesme no paren de demanar al Papa que hi torni l'Abat Robert. V.

Carta del Papa pel retorn de l'Abat. VI.

Decret del legat sobre tot l'afer dels de Molesme i els cistercencs. VII.

Recomanació de l'Abat Robert. VIII.

L'elecció d'Alberic, primer Abat de l'església de Cister. IX.

Sobre el privilegi romà. X.

Carta dels Cardenals Joan i Benet. XI.

Carta d'Hug de Lió. XII.

Carta del Bisbe de Chalon. XIII.

El privilegi romà. XIV.

Instituts dels monjos cistercencs que vingueren de Molesme. XV.

La seva tristesa. XVI.

La mort del primer Abat i la promoció del segon; i els instituts i alegria d'ells. XVII.

Les abadies. XVIII.

Origen del cenobi cistercenc, capítol primer

L'ANY DE L'ENCARNACIÓ DEL SENYOR mil noranta-vuit, Robert, de santa memòria, primer Abat de l'església de Molesme, establerta al bisbat de Langres, i alguns germans del mateix cenobi, es presentaren al venerable Hug, aleshores legat de la Seu Apostòlica i Arquebisbe de l'església de Lió,³ prometent ordenar la seva vida en l'observança de la Santa Regla del pare Benet, i, perquè ho poguessin portar a terme més lliurement, li pregaren amb insistència que els donés la força de l'autoritat apostòlica i de la seva ajuda. El legat, accedint satisfet als seus desigs, va posar els fonaments del seu origen amb la carta següent.

Carta del legat Hug, capítol II

HUG, ARQUEBISBE DE LIÓ i legat de la Seu Apostòlica, a Robert, Abat de Molesme, i als germans que amb ell desitgen servir Déu segons la Regla de sant Benet. Que sigui conegut de tots els qui s'alegren del progrés de la Santa Mare Església, que Vós i alguns fills vostres, germans del cenobi de Molesme, acudíreu, a Lió, a la nostra presència i declaràreu voler-vos aplicar, en endavant, més estretament i perfectament a la Regla del beatíssim Benet, que fins aleshores, en el mateix monestir, havíeu observat amb tebiesa i negligència. I com que és clar que en el lloc esmentat no es pot portar a cap perquè ho impedeixen moltes coses, Nos, proveint al benestar d'ambdues parts, és a dir, dels qui se'n van i dels qui s'hi queden, hem decidit que fora útil que us aparteu a un

---

³ Hug, Arquebisbe de Lió des de 1083, que fou legat apostòlic d'ençà de 1077 sota els Papes sant Gregori VII i Urbà II.

altre lloc que la divina liberalitat us designi, i allí serviu el Senyor amb més profit i tranquil·litat.

A vosaltres, doncs, llavors presents, Robert Abat i germans Alberic,⁴ Odó, Joan, Esteve,⁵ Letald i Pere, així com també a tots els qui regularment i de comú acord determineu que se us associïn, tal com llavors us aconsellàrem guardar aquest sant propòsit, ara us manem que hi persevereu, i el confirmem a perpetuïtat amb l'autoritat apostòlica pel fet d'imprimir-hi el nostre segell.

La sortida de Molesme dels monjos cistercencs, la seva arribada a Cister i el monestir que van fundar. III

DESPRÉS D'AIXÒ, confiats en una tal i tan considerable autoritat, el referit Abat i els seus van tornar a Molesme, i d'entre aquella devota comunitat de germans elegiren companys delerosos de la Regla, de manera que entre els qui havien anat a parlar amb el legat a Lió i els provinents del cenobi⁶ eren vint-i-un monjos; envoltats d'aquesta comitiva, es dirigiren diligentment a un lloc desert anomenat Cister, situat en el bisbat de Chalon, que, ordinàriament inaccessible a les petjades humanes a causa de l'espessor del bosc i de les bardisses, només era habitat per les feres. Havent-hi arribat els homes de Déu, i comprenent que aquell lloc era tant més apte per a la religió que ja duien de cap i per la qual havien anat a parar allà, com més menyspreable i inaccessible era per a la gent del món, per voluntat del Bisbe de

---

⁴ Sant Alberic, el Prior i futur successor a Cister de l'Abat Robert. Ocupà l'abadiat des de juny-juliol de 1099 fins a la seva mort, el 26 de gener de 1108.

⁵ Sant Esteve Harding, tercer dels Abats de Cister, mort el 1134.

⁶ De Molesme.

Chalon⁷ i amb el consentiment de l'amo d'aquell terreny,⁸ hi començaren a construir un monestir, després d'haver tallat un munt d'arbres i haver estassat tota la bardissa.

Aquests homes, estant a Molesme, parlaven sovint entre ells, inspirats per la gràcia de Déu, de la poca observança de la Regla del Pare dels monjos, sant Benet, i s'entristien de veure que ells i els altres monjos, que havien promès guardar aquesta Regla amb solemne professió, gairebé no l'observaven, i a causa d'això incorrien conscientment en delictes de perjuri; per això, amb l'autoritat del legat de la Seu Apostòlica, com ja hem dit, acudiren plegats a aquella solitud, anant-hi per complir la seva professió amb l'observança de la Santa Regla.

Aleshores el senyor duc de Borgonya, Ot,⁹ complagut del sant fervor dels monjos i pregat per l'abans esmentat legat de la Santa Església romana, construï del tot a càrrec d'ell el monestir de fusta que havien començat, de seguida els proveí per molt de temps de tot el necessari, i els ajudà força amb terres i bestiar.

Com aquell lloc va ser erigit en abadia. IIII

PER AQUELL MATEIX TEMPS, l'Abat que havia vingut va rebre del Bisbe d'aquella diòcesi, per manament del legat abans esmentat, el bàcul pastoral amb la cura dels monjos, i va fer prometre se-

---

⁷ Gualter de Couches, que en fou Bisbe de 1080 a 1120.

⁸ Renard, vescomte de Beaune, que tenia la terra de la seva dona Hodierna de Montmorot.

⁹ Duc Ot o Eudes I, el més gran benefactor del monestir, al qual donarà les terres que encara s'hi reservava el vescomte de Beaune, a més de la vinya de Meursault.

gons regla als germans que havien vingut amb ell l'estabilitat en aquell lloc; d'aquesta manera aquella església s'elevà, canònicament i amb l'autoritat apostòlica, a la dignitat d'abadia.¹⁰

Els de Molesme no paren de demanar al Papa que hi torni l'Abat Robert. V

PASSAT, DONCS, NO PAS MOLT TEMPS, els monjos de Molesme, per voluntat del seu Abat dom Jofre,¹¹ successor de Robert, anant a veure el Papa Urbà¹² a Roma, començaren a demanar-li que restituís Robert al seu lloc d'abans. El Papa, mogut per les seves importunacions, encarregà al seu legat, el venerable Hug, que, si era possible, l'Abat tornés, i que els monjos que preferien la solitud quedessin en pau.

Carta del Papa pel retorn de l'Abat. VI

URBÀ, BISBE, SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU, al venerable germà i també Bisbe Hug, vicari de la Seu Apostòlica, salut i apostòlica benedicció.

Hem escoltat, en el Concili,¹³ el gran clam dels germans de Molesme que demanaven amb vehemència el retorn de seu Abat. Deien que al seu monestir la vida religiosa s'havia esfondrat, i que per l'absència del seu Abat eren malvistos dels prínceps i dels

---

¹⁰ Probablement el Nadal de 1098.

¹¹ L'Abat Jofre, que renuncià tot seguit, tan aviat com sant Robert retornà a Molesme.

¹² Urbà II (Otó de Lagery), 1088-1099. L'anada de Jofre podria situar-se per l'abril de 1099.

¹³ MANSI 20 967-968.

altres veïns. Obligats finalment pels nostres germans, encarreguem per aquestes lletres a la teva caritat, assabentant-te que ens és grat, que si pot ser feu tornar l'Abat del desert al monestir. Si no ho podies aconseguir, procura que els qui estimen el desert estiguin en pau i els qui viuen al cenobi s'apliquin a la disciplina regular. Havent llegit el legat aquestes lletres apostòliques, va convocar homes fidedignes i religiosos, i sobre aquest afer determinà el que més avall reproduïm.

Decret del legat sobre tot l'afer dels de Molesme i els cistercencs. VII

HUG, SERVENT DE L'ESGLÉSIA DE LIÓ, al caríssim germà Robert, Bisbe de Langres,¹⁴ salut.

Hem cregut necessari notificar a la vostra fraternitat el que hem determinat, en el Concili que fa poc hem tingut a Port-d'Anselles,¹⁵ sobre l'afer de l'església de Molesme. Hi vingueren a veure'ns amb lletres vostres els monjos de Molesme, fent-nos veure la desolació i destrucció que ha sofert el seu monestir a causa de la partença de l'Abat Robert, i demanant-nos sobretot que els sigui retornat com a pare. Ja que no de cap altra manera confiaven poder restablir la pau i la tranquil·litat de l'església de Molesme, o restituir-hi al seu primer estat el vigor de l'ordre monàstic. Hi era també present, davant nostre, el germà Jofre, que constituïreu Abat d'aquella església, dient que cediria de bon grat el lloc al mateix Robert com a pare seu, si ens plaïa de retornarlo a l'església de Molesme. Havent, doncs, escoltat la vostra peti-

---

¹⁴ El Bisbe Robert de Langres, germà del duc de Borgonya (cap a 1085-1110).

¹⁵ Petit port situat a l'illa d'Anselles, al riu Saona, principal afluent del Roine.

ció i la dels mateixos monjos; rellegides també les lletres que ens ha adreçat sobre aquest afer el Papa, que ho encomana tot a la nostra disposició i arbitri; amb el consell, finalment, de molts barons religiosos, tant Bisbes com d'altres que ens assistien; accedint als vostres precis i als d'ells, hem decretat restituir-lo a l'església de Molesme. De manera, però, que, abans de tornar-hi, vagi a Chalon i retorni el bàcul i l'administració de l'abadia a mans del nostre germà el Bisbe de Chalon, davant qui, segons el costum dels altres Abats, va fer la professió; i els monjos del Nou Monestir que a ell feren professió com a Abat seu i prometeren obediència, que els deixi lliures i els absolgui d'aquesta professió; i rebi així del mateix Bisbe l'absolució de la professió que va fer a ell i a l'església de Chalon.

Hem donat llicència, a més, de tornar amb ell a Molesme, quan se'n vagi del Nou Monestir, a tots aquells germans del Nou Monestir que l'havien seguit; amb la condició que, en endavant, ni uns ni altres no presumeixin sol·licitar-se o rebre's mútuament, si no és segons el que prescriu sant Benet per rebre monjos d'un monestir conegut.¹⁶ Després que hagi fet això que hem dit, el remetem a la vostra caritat, perquè el restitueixi a l'església de Molesme com a Abat. Però de tal manera que, si posteriorment abandonés aquella església amb la lleugeresa habitual, mentre visqui l'esmentat Abat Jofre no el substitueixi ningú sense el nostre consentiment, el vostre i el del mateix Jofre. Tot això ho manem i ratifiquem amb la nostra autoritat apostòlica.

Sobre els objectes sagrats i ornaments del dit Abat Robert, i les altres coses que s'emportà en anar-se'n de l'església de Molesme,

---

¹⁶ RB 61,13.

amb les quals es va donar al Bisbe de Chalon i al Nou Monestir, hem determinat que tot quedi en poder dels germans del Nou Monestir, llevat d'un breviari que podran retenir, per treure'n còpia, fins la festivitat de sant Joan Baptista, amb l'assentiment dels de Molesme.

Intervingueren en aquesta definició els Bisbes Norgaud d'Autun,¹⁷ Gualter de Chalon, Berard de Mâcon, Ponç de Belley.¹⁸ I els Abats Pere de Tournus,¹⁹ Jarente de Dijon,²⁰ Galceran de Saint-Martin d'Ainay;²¹ a més, Pere, cambrer del Papa, i molts altres barons honorats i fidedignes.

Tot això a aquell Abat li semblà bé i ho feu, absolent els cistercencs de l'obediència que li havien promès allí o a Molesme, i el senyor Bisbe de Chalon, Gualter, deixà lliure de la cura d'aquella església l'Abat; i així retornà, i amb ell alguns monjos als quals no plaïa el desert.

D'aquesta manera i per dispensa apostòlica, aquelles dues abadies restaren en molta pau i llibertat. L'Abat, en tornar, portà al seu Bisbe, com escut per a la seva defensa,²² les lletres següents.

---

¹⁷ Ho fou de 1098 a 1112.

¹⁸ Aquests dos darrers ho foren, respectivament, de 1096 a 1125 i de 1091 a 1111.

¹⁹ Presidí la seva abadia benedictina entre els anys 1066 i 1105 aproximadament.

²⁰ Antic Prior de la Chaise-Dieu, fou Abat de Sant Benigne de Dijon de 1077 a 1113.

²¹ Serà Arquebisbe de Lió de 1107 fins a la seva mort, el 1118.

²² Cf. Ef 6,16.

Recomanació de l'Abat Robert. VIII

AL DILECTÍSSIM GERMÀ I TAMBÉ BISBE ROBERT, Bisbe de Langres, Gualter, servent de l'església de Chalon, salut.

Sapigueu que el germà Robert, a qui havíem encomanat l'abadia situada al nostre bisbat, anomenada Nou Monestir, ha estat per Nos absolt de la professió que feu a l'església de Chalon i de l'obediència que ens prometé, de conformitat amb la definició del senyor Arquebisbe Hug.²³ El mateix Robert ha deixat lliures, i absolts de la professió i de l'obediència que li havien promès, els monjos que han determinat restar en el precitat Nou Monestir. No tingueu por, doncs, ara de rebre'l i tractar-lo amb deferència. Adéu.

L'elecció d'Alberic, primer Abat de l'església de Cister. IX

ÒRFENA, DONCS, DEL SEU PASTOR, l'església cistercenca es reuní i elegí per Abat, amb legítima votació, un germà anomenat Alberic, home erudit, molt expert en les coses divines i humanes, que estimava la Regla i els germans; el qual exercia des de feia molt el càrrec de Prior, no sols aquí sinó també a l'església de Molesme, i havia treballat durant temps amb gran esforç perquè els germans passessin de Molesme a aquell lloc, i per aquest motiu va haver de sofrir molts oprobis, presó i assots.

---

²³ El document reproduït més amunt.

Sobre el privilegi romà. X

L'ESMENTAT ALBERIC, un cop acceptat el càrrec pastoral, encara que molt a contracor, va començar a pensar, com a home d'una providència admirable, en les tempestats de tribulacions que, sacsejant algun dia la casa a ell confiada, podrien fer-la trontollar. I, prenent precaucions per al futur, va enviar, amb el consell dels germans, dos monjos, Joan i Ilbode, a Roma, pregant per mitjà d'ells al Papa Pasqual²⁴ que posés per sempre sota les ales protectores de la Seu Apostòlica la seva església tranquil·la i segura, i lliure també de tota pressió de persones eclesiàstiques i seglars. Els quals germans, comptant amb cartes de recomanació de l'esmentat Arquebisbe Hug, dels Cardenals de l'Església romana Joan i Benet,²⁵ i de Gualter, Bisbe de Chalon, van anar a Roma i en van tornar, amb bon succés, abans que el Papa Pasqual, captiu de l'emperador, delinqüís, i en portaren el privilegi apostòlic, redactat del tot segons els desigs de l'Abat i dels seus companys.

Hem cregut convenient deixar estampades en aquest opuscle les dites cartes juntament amb el privilegi romà, perquè els nostres successors sàpiguen amb quina disposició i autoritat tan gran ha estat fundada la seva església.

Carta dels Cardenals Joan i Benet. XI

AL SENYOR I PARE, EL PAPA PASQUAL, que pertot arreu sigui molt lloiat, Joan i Benet s'ofereixen en tot.

---

²⁴ Pasqual II, Papa de 1099 a 1118, successor immediat d'Urbà II.

²⁵ Joan de Gubbio, Cardenal prevere del títol o església de Santa Anastàsia, i Benet, Cardenal, els quals foren enviats pel Papa com a legats a França, succeint l'Arquebisbe Hug.

Com que és propi del vostre govern atendre totes les esglésies, i allargar la mà als justos desigs dels qui us supliquen, i la religió cristiana ha de prendre increment recolzada en el suport de la vostra justícia, demanem amb insistència a Vostra Santedat que us digneu escoltar amb pietat els portadors d'aquestes lletres, enviats amb el nostre consell a Vostra Paternitat per alguns religiosos germans. Sol·liciten que el precepte que van rebre del vostre predecessor, de felix memòria, senyor nostre, el Papa Urbà,²⁶ sobre la pau i estabilitat de la seva religió, i el que, segons el tenor del mateix precepte, determinaren l'Arquebisbe de Lió, llavors legat, i altres Bisbes i Abats, sobre la qüestió entre ells i l'abadia de Molesme, de la qual se separaren pel seu fervor religiós, per privilegi de la vostra autoritat romanguí incommovible per sempre. Nosaltres mateixos ho hem vist, i de veritat donem bon testimoni de la seva vida religiosa.

Carta d'Hug de Lió. XII

AL REVERENDÍSSIM PARE I SENYOR SEU, el Papa Pasqual, Hug, servent de l'església de Lió, en tot s'ofereix.

Els germans que porten aquestes cartes, tot anant a veure la vostra paternitat sobirana, han passat a visitar-nos. I com que resideixen dins la nostra província, això és, al bisbat de Chalon,²⁷ han demanat a la nostra humilitat que els recomanéssim per escrit davant la vostra celsitud.

---

²⁶ Urbà II.

²⁷ La diòcesi de Chalon-sur-Saône era una de les seus sufragànies de la de Lió.

Sapigueu, doncs, que són d'un cert lloc anomenat Nou Monestir, al qual anaren a viure, sortint, amb el seu Abat, de l'església de Molesme, per observar una vida més estreta i virtuosa d'acord amb la Regla de sant Benet que s'havien proposat mantenir, i abandonant els costums d'alguns monestirs, que els tenien per massa febles per a suportar un pes tan gran. Per això els germans de l'església de Molesme, i alguns altres monjos veïns, no paren d'amoïnar-los i inquietar-los, pensant que la gent els té per inferiors i els mira amb menyspreu si aquells, per dir-ho així, singulars i nous monjos habiten entre ells. Per la qual cosa supliquem humilment i confiadament a la Vostra Paternitat tan estimada que mireu amb la benignitat que soleu aquests germans que posen en Vós, després de Déu, tota la seva esperança i per això venen a refugiar-se sota la vostra paternal autoritat apostòlica, i defenseu a ells i el lloc on viuen d'aquesta molèstia i inquietud amb el privilegi de la vostra autoritat; ja que, pobres de Crist, no poden procurar-se amb riqueses i influències cap defensa contra els seus èmuls, sinó que posen tota la seva esperança únicament en la clemència de Déu i la vostra.

Carta del Bisbe de Chalon. XIII

AL VENERABLE PARE, EL PAPA PASQUAL, Gualter, Bisbe de Chalon, salut i deguda subjecció.

Així com Vostra Santedat desitja ardentment que els fidels progressin en la veritable religió, així també convé que no els manqui l'ombra de la vostra protecció ni l'escalf del vostre consol.

Humilment, doncs, us demanem que us digneu a aprovar el que han fet aquells germans que, amb el desig d'una vida més estreta,

amb el consell d'homes sants i segons el manament del vostre predecessor i el que determinaren i escrivieren l'Arquebisbe de Lió, llavors legat de la Seu Apostòlica, i els Bisbes i Abats, negoci en què Nos vam ser presents i del qual fórem autors juntament amb altres, se'n van anar de l'església de Molesme, i la divina pietat va posar en el nostre bisbat; els quals han enviat els portadors d'aquestes lletres davant la vostra presència.

I us demanem, també, que vulgueu corroborar amb la vostra autoritat el privilegi que aquell lloc sigui sempre abadia exempta, salvant, però, la reverència canònica a la nostra persona i a la dels nostres successors.

L'Abat que instituïrem en aquell lloc i els altres germans demanen insistentment a la vostra bondat amb totes les seves forces aquesta confirmació, per a salvaguarda de la seva tranquil·litat.

El privilegi romà. XIV

PASQUAL, BISBE, SERVENT DELS SERVENTS DE DÉU, al venerable Alberic, Abat del Nou Monestir, situat en el territori de Chalon, i als seus successors regulars, que en el futur el substituiran.

El desig referent a la vida religiosa i a la salvació de les ànimes, essent obra de Déu s'ha d'executar sense cap dilació. Per això Nos, estimadíssims fills en el Senyor, pel que fa a la dificultat que dieu, aprovem tot el que demaneu en els vostres precis, ja que ens congratulem de la vostra religió amb paternal afecte.

Així, doncs, decretem que aquell lloc que elegíreu habitar pensant en la quietud monàstica estigui lliure i preservat de qualssevol

molèsties humanes; i establím en ferm que hi hagi allí perpètuament abadia, i que sigui especialment protegida sota la tutela de la Seu Apostòlica, salvant la reverència canònica a l'església de Chalon.

En virtut, doncs, d'aquest decret prohibim que a ningú absolutament no li sigui lícit mudar l'estat de la vostra condició, ni rebre els monjos del vostre cenobi, anomenat Nou, sense la recomanació regular, ni pertorbar, amb qualssevol astúcies o violències, la vostra congregació.

Confirmem, també, com a raonable i lloable, la decisió de la controvèrsia que hi hagué entre vosaltres i els monjos del Monestir de Molesme, donada pel nostre germà l'Arquebisbe de Lió, llavors vicari de la Seu Apostòlica, juntament amb els Bisbes de la seva província i altres homes religiosos, per precepte del nostre predecessor, d'apostòlica memòria, Urbà II.

Vosaltres, doncs, fills dilectíssims i estimadíssims en Crist, cal que recordeu que part de vosaltres han deixat les grandeses del segle, part les estretors d'un monestir no tan auster. Per tant, perquè us cregueu dignes sempre més i més d'aquesta gràcia, afanyeu-vos a posseir contínuament en els vostres cors el temor i l'amor de Déu, perquè, com més lliures estigueu dels tràfecs i plaers del segle, tant més anheleu de plaure a Déu amb totes les forces del vostre cor i de la vostra ànima.

Si, en endavant, algun Arquebisbe o Bisbe, emperador o rei, príncep o duc, comte o vescomte, jutge o eclesiàstic qualsevol o persona seglar, coneixent aquesta Constitució, s'atrevis temeràriament a contravenir-la; si, avisat per segona i tercera vegada, no

s'esmenava amb la convenient satisfacció, sigui desposseït de la dignitat del seu poder i honor, i sàpiga que és reu, davant el judici diví, de la iniquitat perpetrada, i sigui apartat del Cos i la Sang sacratíssims de Jesucrist, Déu i Senyor nostre, i en la darrera prova estigui subjecte a severa venjança. Però que la pau de Nostre Senyor Jesucrist sigui amb tots els qui es portin rectament envers aquest lloc, en la mesura que aquí rebran el fruit de la seva bona acció, i davant el Jutge sever trobaran el premi de la pau eterna.²⁸

Instituts dels monjos cistercencs que vingueren de Molesme. XV

DESPRÉS, L'ABAT I ELS SEUS GERMANS, no oblidant la seva promesa, determinaren unànimement ordenar i guardar en aquell lloc la Regla de sant Benet, rebutjant qualsevol cosa que s'hi oposés,²⁹ això és, serrells i pellisses, teles i també caputxes i calçons, pintes i cobertors, màrfegues de palla i diversos plats de menjars al refetor, igualment greix i totes les altres coses que eren contràries a la puresa de la Regla. I tenint, així, la rectitud de la Regla com a exemplar de la seva vida en tot, s'emmotllaren i adaptaren a les petjades de la Regla tant en les observances eclesiàstiques com en les altres. Despullats de l'home vell,³⁰ tenien el goig d'anar vestits del nou.

I com que ni a la Regla ni en la vida de sant Benet no es troba que el sant legislador hagués posseït esglésies o altars, o oblacions, o sepultures, o delmes d'algú altre, o forns o molins, o po-

---

²⁸ Donat a Troia (Itàlia) el 19 d'octubre de 1100.

²⁹ Cf. RB 33-34 i 55.

³⁰ Ef 4,22.

blets o serfs; ni tampoc que haguessin entrat dones al seu monestir, ni que hi hagués enterrat morts, llevat de la seva germana; per això renunciaren a totes aquestes coses, dient: «Quan el nostre pare sant Benet ens ensenya que el monjo s'ha d'apartar de les maneres de fer del món, testimonia clarament que aquestes no s'han de trobar en els actes ni en els cors dels monjos, els quals han de ser conseqüents amb l'etimologia del seu nom fugint-ne». Deien també que els sants Pares, que eren instruments de l'Esperit Sant, transgredir els estatuts dels quals és fer un sacrilegi, distribuïen els delmes en quatre parts: una per al Bisbe, una altra per al prevere, la tercera per als pelegrins que s'hostatgen en aquella església, o per a les viudes i orfes, o pobres que no tenen cap més mitjà de vida; la quarta per a restaurar l'església. I com que en aquest còmput no hi trobaren la persona del monjo, el qual posseeix les seves terres, de què pot viure, conreant-les ell i el seu bestiar, per això refusaven usurpar injustament per a si mateixos aquestes coses, que consideraven com un dret dels altres. Heus aquí que, menyspreades les riqueses d'aquest món, començaren els nous soldats de Crist, pobres amb Crist pobre, a tractar entre ells sobre de quina manera, o amb quin art o exercici podrien sustentar-se a si mateixos i els hostes, rics i pobres, que vinguessin, els quals la Regla mana acollir com el Crist.³¹

Aleshores van determinar de rebre, amb llicència del seu Bisbe, conversos laics barbuts, i tractar-los en vida i mort, excepte el monacat, com a si mateixos; i, a més, homes assalariats; perquè no comprenien com podien observar completament els preceptes de la Regla, dia i nit, sense l'ajuda d'aquests. Determinaren, tam-

---

³¹ RB 53,1.

bé, rebre terres allunyades dels llocs poblats, vinyes, prats i boscos, i corrents d'aigua per fer molins, d'ús particular, i per a la pesca; també cavalls i diferent bestiar útil per a les necessitats humanes. Com que establiren en diferents llocs granges per conrear les terres, determinaren que fossin els dits conversos els qui portessin aquelles coses, i no els monjos; ja que, segons la Regla, els monjos han d'habitar el clos del seu monestir. I com que aquells sants homes sabien que el benaurat Benet havia construït els seus cenobis no pas en les ciutats, ni en els poblets o vilatges, sinó en llocs apartats de la freqüentació de la gent, ells procuraven imitar el mateix. I així com ell disposava els monestirs, que construïa, per cada dotzena de monjos més un que fes de pare, així determinaren ells de fer-ho.³²

La seva tristesa. XVI

A AQUELL HOME DE DÉU, l'Abat precitat,³³ i als seus els entristia una mica que, en aquell temps, rares vegades hi anés algú per imitar-los. Perquè aquells sants homes frisaven per poder comunicar als seus successors el tresor de virtuts, trobat per favor del cel, que havia de ser profitós per a la salvació de molts. Però quasi tots, veient i sentint a dir l'aspror de la seva vida, insòlita i gairebé inaudita, s'afanyaven més aviat a allunyar-se d'ells amb el cor i corporalment que no pas a acostar-s'hi, i no deixaven de dubtar de la seva perseverança. Però la misericòrdia de Déu, que va inspirar als seus aquesta milícia espiritual, no va parar de fer que s'estengués i creixés en gran manera perquè molts se'n poguessin aprofitar, com els fets següents manifestaran.

---

³² Cf. CO, art. 24.

³³ Sant Alberic.

La mort del primer Abat i la promoció del segon; i els instituts i alegria d'ells. XVII

L'HOME DE DÉU ALBERIC, exercitat feliçment en la disciplina regular durant nou anys i mig a l'escola de Crist, passà al Senyor, gloriós per la seva fe i les seves virtuts, i digne, per tant, que Déu el fes feliç en la vida eterna.

El succeí un germà anomenat Esteve, anglès de nació, que havia arribat allí amb altres de Molesme, i que estimava la Regla i el lloc.

En temps d'ell, els germans, juntament amb el mateix Abat, van prohibir que el duc d'aquella terra ni cap altre príncep no posesin mai la seva cort en aquella església, com abans solien fer per les solemnitats. A més, perquè en la casa de Déu, en la qual desitjaven servir nit i dia el Senyor amb tota devoció, no hi quedés res que fes olor de supèrbia o superfluitat, o corrompés d'alguna manera la pobresa, guarda de les virtuts, que espontàniament havien abraçat, determinaren fermament no retenir creus daurades o platejades, sinó tan sols de fusta pintada; ni canelobres, fora d'un de ferro; ni turíbuls que no fossin d'aram o de ferro; ni casulles que no fossin de fustany o lli, sense pal·li ni or ni plata; ni albes o amits que no fossin de lli, igualment sense pal·li ni or ni plata. Abandonaren del tot l'ús de pal·lis, capes pluvials, dalmàtiques i túniques; però retingueren l'ús de calzes de plata, no d'or, sinó, en tant que fos possible, daurats, amb la fistula de plata i, podent-se fer, daurada; i també estoies i maniples de drap, sense or ni plata. Manaren que les pàl·lies de l'altar fossin de lli i sense pintures, i les canadelles sense or ni plata.

En aquells dies creixé aquella església en terres, vinyes, prats i granges, sense decreïxer en religió; i, per tant, aleshores Déu visità aquell lloc, abocant les entranyes de la seva misericòrdia sobre els qui el suplicaven i, amb llàgrimes als ulls, clamaven davant d'Ell, i dia i nit esclataven en sospirs profunds de mai no acabar, gairebé arribant a les portes de la desesperació, pel fet de quasi no tenir successors. Perquè la gràcia de Déu envià al mateix temps a aquella església tants clergues doctes i nobles, i laics poderosos en el segle i igualment nobles, que van ser trenta els qui, amb goig, entraren plegats a la casa dels novicis i, lluitant esforçadament contra els propis vicis i les instigacions dels esperits malignes, acabaren feliçment el curs de la seva vida. Amb el seu exemple, joves i vells i homes de tota edat, de tot arreu del món, encoratjats veient que en aquests era possible el que abans creien impossible, per por de no poder guardar la Regla, començaren a acudir-hi i a abaixar els seus caps altius al jou suau de Crist,³⁴ a estimar ardentment els preceptes durs i aspres de la Regla,³⁵ i a alegrar i enrobustir meravellosament aquella església.

Les abadies. XVIII

D'ENÇÀ D'ALESHORES³⁶ instituiren abadies en diversos bisbats, les quals, amb una tan abundant i poderosa benedicció del Senyor, augmentaven de dia en dia; de manera que al cap de vuit anys³⁷ es podien comptar dotze cenobis ja construïts,³⁸ entre els

---

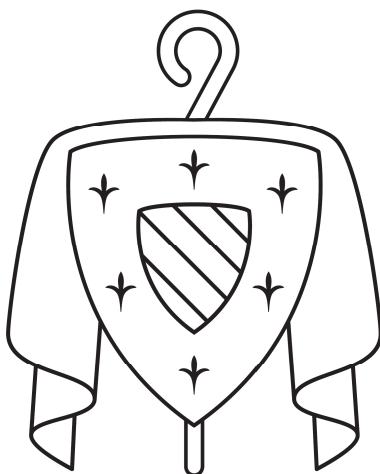
³⁴ Mt 11,30.

³⁵ RB 58,8.

³⁶ A partir de l'entrada del famós grup dels trenta encapçalats per Bernat de Fontaines, el futur sant Bernat de Claravall, el 1112.

³⁷ A la fi de 1119 probablement.

que havien sortit especialment del cenobi cistercenc i els altres que tenien en aquests el seu origen.

---

³⁸ Són els de La Ferté, Pontigny, Claravall i Morimond (les quatre protoabadies), Preuilly, Trois-Fontaines, La Cour-Dieu, Bonneval, Bouras, Cadouin, Fontenay i Mazan. D'aquestes darreres Trois-Fontaines i Fontenay són filles de Claravall, Cadouin ho és de Pontigny, i la resta directament de Cister.